

صفحه ۶۸ تا ۹۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۲۲

تبیین شاخص‌های امنیت ملی پایدار جمهوری اسلامی ایران با محوریت رشد اقتصادی؛ کاربست تحلیل سلسله مراتبی فازی

میرهادی حسینی کندلجی^۱، علی احسانی^۲

چکیده

امنیت زیرساخت همه ابعاد زندگی یک جامعه است، لذا سیاست‌گذاری در راستای ارتقای رشد اقتصادی با محوریت تولید داخلی یکی از مهم‌ترین مقولات بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی است. در این پژوهش ضمن پرداختن به موضوع امنیت ملی پایدار، به ابعاد موثر آن در ایجاد و بهبود رشد اقتصادی، پرداخته شده است و هدف اصلی از انجام آن، شناسایی و رتبه‌بندی مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در رشد اقتصادی مبتنی بر امنیت ملی پایدار می‌باشد. روش اجرا، توصیفی و ابزار مورد استفاده نیز پرسش‌نامه است. جامعه آماری خبرگان پژوهش را چهار نفر از خبرگان حوزه امنیت و اقتصاد کشور تشکیل می‌دهند. با توجه به رویکرد زمانی پژوهش حاضر، باید اذعان داشت که از دسته پژوهش‌هایی با روش پیمایشی و از نوع توصیفی است. ابتدا با مرور بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی و مطالعات اسنادی در بیانات رهبری معظم انقلاب در باب امنیت، شاخص‌ها و زیر شاخص‌های تأثیرگذار در پژوهش مذکور استخراج گردید. سپس از روش تحلیل سلسله مراتبی فازی به کمک پرسشنامه مقیاسات زوجی برای وزن‌دهی به شاخص‌ها و اولویت‌بندی آنها استفاده شد. نتایج حاصل از رتبه‌بندی شاخص‌ها با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی فازی نشان داد که امنیت اقتصادی، دارای بالاترین اهمیت در رشد اقتصادی بوده و امنیت سیاسی و امنیت اجتماعی فرهنگی با ضریب اهمیت کمتر شناخته شدند. از بین زیرمعیارها نیز امنیت فضای کسب‌وکار و امنیت اطلاعات اقتصادی دارای بیشترین اهمیت شناخته شدند.

واژگان کلیدی: امنیت پایدار، رشد اقتصادی، فرآیند تحلیل سلسله مراتبی، بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

۱. استادیار گروه اقتصاد، دانشکده علوم اداری و اقتصادی، دانشگاه اراک، اراک، ایران

۲. استادیار گروه مدیریت صنعتی، دانشکده علوم اداری و اقتصادی، دانشگاه اراک، اراک، ایران (نویسنده مسئول)

Explaining the Sustainable National Security Indicators of the Islamic Republic of Iran Focusing on Economic Growth; Applying Fuzzy Analytic Hierarchy

Mirhadi husseini kandalagi¹, Ali Ehsani²

Abstract

Security is the infrastructure of all aspects of a society's life, so policymaking in order to promote economic growth centered on domestic production is one of the most important categories of the Second Step Declaration of the Islamic Revolution. In this study, while addressing the issue of sustainable national security, its effective dimensions in creating and improving economic growth have been addressed, and the main goal of conducting it is to identify and rank the most important factors influencing economic growth based on sustainable national security. The implementation method is descriptive and the tool used is a questionnaire. The statistical population of the research experts consists of four experts in the field of security and economy in the country. Considering the time approach of the present study, it should be acknowledged that it is a descriptive type of research with a survey method. First, by reviewing the Second Step Statement of the Islamic Revolution and documentary studies in the statements of the Supreme Leader of the Revolution on security, the influential indicators and sub-indicators in the aforementioned research were extracted. Then, the fuzzy hierarchical analysis method was used with the help of a paired comparison questionnaire to weight the indicators and prioritize them. The results of ranking the indicators using the fuzzy hierarchical analysis method showed that economic security has the highest importance in economic growth and political security and socio-cultural security were recognized with a lower importance coefficient. Among the sub-criteria, the security of the business environment and the security of economic information were recognized as the most important.

Keywords: Sustainable security, economic growth, hierarchical analysis, Second Step Statement of the Islamic Revolution.

1. Associate Professor, Economics Department, Faculty of Administrative and Economic Sciences, Arak University, Iran.

2. Associate Professor, Industrial Management Department, Faculty of Administrative and Economic Sciences, Arak University (writer-in-Charge), Iran a-ehsani@araku.ac.ir

۱- مقدمه

امنیت در ادوار مختلف تاریخ، همواره به عنوان یکی از اصلی‌ترین نیازهای بشر مطرح شده است و بسیاری از صاحب‌نظران اقتصادی، تأمین و تضمین آن را از وظایف اصلی حاکمان و دولتمردان تلقی کرده‌اند. واژه امنیت در مفهوم عامیانه و سنتی خود با قدرت نظامی و توان دفاعی در مقابل انواع تهدیدات خارجی مترادف بوده است؛ اما امروزه این انتظار و وظیفه دامنه‌ای وسیع‌تر از گذشته گرفته است و نه تنها دامنه آن از جنبه‌های نظامی فراتر رفته است، بلکه سایر جنبه‌های زندگی سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی را نیز شامل شده است. در حقیقت، امنیت نیاز بنیادین و هدف اولیه و اساسی تک انسان‌ها در جامعه و دولت‌ها در عرصه داخلی و بین‌المللی است و مهم‌ترین وظیفه و مسئولیت دولت، برقراری امنیت برای شهروندان است که ممکن است در درون جامعه از سمت افراد و احزاب و در بیرون از جامعه از سمت کشورها و احزاب دیگر تحت تاثیر قرار گیرد. در مقابل برقراری امنیت، مردم حق اعمال قدرت مشروع را به دولت محول کرده و از بخشی از آزادی‌های شخصی و جمعی خود صرف نظر می‌نمایند (ملکشاهی، کشیشیان و حسینفر، ۱۴۰۰).

علاوه بر سودآوری، ریسک و مخاطره از عوامل کلیدی تاثیرگذار بر فعالیت سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی است. سرمایه‌گذاران تمایلی به فعالیت در محیط‌های پرمخاطره ندارند؛ بنابراین، ایجاد امنیت و اطمینان در کشورها برای جذب سرمایه‌گذاران بیشتر، امری حیاتی است. به همین دلیل، اقتصاددانان، ایجاد یک محیط امن اقتصادی را عامل اصلی رشد اقتصادی و توسعه پایدار در کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته می‌دانند. افزایش امنیت اقتصادی از طریق کاهش بدبینی و عدم اطمینان نسبت به بازدهی سرمایه‌گذاری‌ها، هم از خروج سرمایه جلوگیری می‌کند و هم سرمایه‌گذاری بخش خصوصی را تشویق می‌کند. این امر باعث تحریک سمت عرضه در اقتصاد شده و با افزایش رقابت‌پذیری تولیدات داخلی، امکان حضور موفق در بازارهای منطقه‌ای و بین‌المللی را فراهم می‌کند و در نتیجه، رشد و توسعه را تسریع می‌بخشد. با این وجود، مفهوم امنیت پایدار در دیدگاه‌های مختلف اقتصادی و فرهنگی تعاریف گوناگونی دارد و بسته به ویژگی‌های جامعه، برداشت‌ها و کارکردهای متفاوتی داشته است. در گذشته، امنیت ملی بیشتر با قدرت نظامی هم‌معنی بود و توانایی مقابله با تهدیدات خارجی کافی تلقی می‌شد؛ اما در دنیای امروز، متغیرهای متنوعی امنیت ملی را تحت تاثیر قرار می‌دهند (بالدوین، ۲۰۱۸).

به طور کلی‌تر، امنیت پایدار مفهومی در حال تکامل است که چارچوب‌های سنتی امنیت را با

پارامترهای معاصر اجتماعی-اقتصادی و زیست‌محیطی ادغام می‌کند. این پارادایم بر رویکردی کل‌نگر به امنیت تأکید دارد و بر وابستگی متقابل بخش‌های گوناگون و ضرورت پرداختن به چالش‌های جهانی مانند تغییرات آب و هوایی، کاهش منابع و نابرابری‌های اجتماعی اذعان دارد (مظاهری، صلاحی و مرادی، ۱۳۹۸).

چارچوب مفهومی امنیت پایدار، ماهیت آن را به عنوان یک سیستم پیچیده و سازگار ترسیم می‌کند. این چارچوب، امنیت ملی، پایداری محیط زیست و سیستم‌های رفاه اجتماعی را در بر می‌گیرد و بر نیاز به استراتژی‌های یکپارچه تأکید می‌کند که موجب تقویت تاب‌آوری در جوامعی می‌شود که با تهدیدهای چندوجهی روبرو هستند. این رویکرد، تعاریف محدود از امنیت که صرفاً بر توان نظامی متمرکز هستند را رد می‌کند و در عوض، امنیت را به عنوان یک وضعیت جامع ترویج می‌نماید که از رفاه انسان، یکپارچگی اکولوژیکی و ثبات اجتماعی-اقتصادی محافظت می‌کند (تروچوسکا سودریک، ۲۰۱۸).

تکامل مفهوم امنیت پایدار را می‌توان از طریق پارادایم‌های مختلف ردیابی کرد که از مفاهیم سنتی دفاع ملی به تفسیرهای معاصر تغییر یافته است که امنیت انسانی، دغدغه‌های زیست‌محیطی و ثبات اقتصادی را در بر می‌گیرند. ظهور پایداری به عنوان یک عامل مهم در گفتمان امنیتی، نمایانگر پاسخی به ناکارآمدی استراتژی‌های سنتی امنیتی در پرداختن به تهدیدهای غیرنظامی است (کورمان، لوا و تیویا، ۲۰۲۰).

در پژوهش حاضر، به سبب اهمیت امنیت بر رشد اقتصادی و تأکید مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم به مقوله امنیت و رشد و پیشرفت اقتصادی به طراحی الگوی مناسب امنیت ملی پایدار پرداخته می‌شود. چرا که امنیت پایدار و تأثیر آن رشد و توسعه از مقولات مهم اقتصادی و اجتماعی است. بر این اساس در این پژوهش ضمن تبیین ابعاد امنیت ملی پایدار با محوریت رشد اقتصادی و مبتنی بر منویات مقام معظم رهبری و بیانیه گام دوم، با بهره‌گیری از روش تحلیل سلسله مراتبی فازی به وزن‌دهی به شاخص‌ها و اولویت‌بندی آنها از طریق پرسشنامه نخبگانی پرداخته می‌شود.

۲- پیشینه پژوهش

۲-۱ پیشینه نظری

مهم‌ترین نیاز هر جامعه، چه به شکل یک جامعه کوچک مثل طایفه یا چه در سطح وسیع‌تر به

شکل کشور، تأمین امنیت آن توسط حکمرانان است. با وجود اینکه تعاریف بسیاری از امنیت ارائه شده است، اما صاحب‌نظران این حوزه از ارائه تعریفی یکسان و مورد اتفاق ناتوان بوده‌اند و عموماً با تبیین چشم‌اندازهای متعدد به تحلیل و بررسی مفهومی و انجام آزمون فرضیه در مورد آن پرداخته‌اند (بالدوین، ۲۰۱۸). در واقع امروزه با پارادایم جدیدی تحت عنوان «امنیت پایدار» روبرو هستیم که بر تمامی زوایا و شاخص‌های امنیت توجه دارد و بر شمول عادلانه فضایی و اجتماعی امنیت و نقش اساسی مردم در برقراری امنیت توجه می‌کند (زرقانی، ۱۴۰۲). از دیدگاه قرآنی امنیت حالتی از اطمینان درونی و پایدار است که منجر به رهایی از خطرات احتمالی و ترس و اضطراب و نگرانی می‌شود و بدین سبب منجر به رفاه نسبی سالم در بین افراد می‌شود. این امر شامل تمامی ابعاد مختلف فردی و اجتماعی و ملی و اقتصادی و سیاسی و مسکن و غذایی می‌شود (حسینی، ابروانی و مرتضوی کاخکی، ۱۴۰۰).

امنیت پایدار صرفاً با تدابیر نظامی قابل حصول نیست، بلکه در چارچوب خواست‌های نوین شهروند معاصر که ابعاد منطقه‌ای، ملی و فراملی به خود گرفته، بازتعریف می‌شود. پایداری و مفاهیم ترکیبی آن مانند امنیت پایدار ناظر بر جامعه‌ای است که بر پایه آن، به همه عوامل موثر سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، امنیتی و ... در کنار یکدیگر و در تعامل باهم توجه می‌شود. امنیت پایدار نوعی امنیت اجتماعی شده فرهنگ محور است که می‌تواند با کمترین هزینه اجتماعی و بیشترین پاداش اجتماعی به مجموعه‌ای از نیازهای مادی و فرا مادی فرد، گروه‌های اجتماعی و حاکمیتی پاسخ دهد (فاتحی، ۱۳۹۱).

به طور کلی امنیت پایدار را می‌توان در قالب ابعاد مختلفی دسته‌بندی کرد که در ادامه به مهم‌ترین آن اشاره می‌شود:

– **امنیت اقتصادی:** بعد اقتصادی امنیت اولویت بیشتری در سال‌های اخیر پیدا کرده است و به هسته اصلی امنیت ملی در جهان تبدیل شده است. چپستی امنیت اقتصادی و این که چگونه جامعه به امنیت اقتصادی دست می‌یابد، اهمیت زیادی دارد. از منظر مقام معظم رهبری امنیت اقتصادی در رقابت اقتصادی و توفیق در بازارهای بین المللی تحقق می‌یابد (قاضی‌زاده، ۱۳۹۹). امنیت اقتصادی عبارت است از فراهم بودن ظرفیت برخورداری از رفاه نسبی سالم، اطمینان بخش و پایدار، در تمامی حوزه‌های اقتصادی شامل ابعاد فردی و اجتماعی و ملی، به شکلی که بتوان با بهره‌گیری از مکانیزم‌های تدبیر حکیمانه عدالت محور و هدفمند و مقاوم اقتصادی، از خطرات اقتصادی ایمن بود (حسینی، ابروانی و مرتضوی کاخکی، ۱۴۰۰). همچنین شکوه و متقی (۱۴۰۰) دو تعریف حداقلی و حداکثری

از امنیت اقتصادی ارائه می‌کنند. در تعریف حداقلی، امنیت اقتصادی به معنای وضعیت باثبات و دفع هرگونه تهدید فیزیکی و در تعریف حداکثری به منزله سیاست‌ها و عملکرد مناسب ساختار اقتصادی از جهت جامعیت حوزه‌ها، عناصر، مؤلفه‌ها، تشکیل‌دهنده استحکام و هماهنگی میان آنها و بهبود شاخص‌های اقتصادی است. کاونرت^۱ (۲۰۱۸) از امنیت اقتصادی به مثابه وضعیتی نام می‌برد که در آن بنگاه‌های تولیدی بدون هیچگونه دغدغه‌ای از مخاطرات پیرامونی خود عبور کنند و برنامه‌ریزی بلندمدت در پیش بگیرند. خسروی و لکزی (۱۳۹۵) در تعریف خود از امنیت اقتصادی به نبود ترس و خوف و کسب اطمینان و فراهم کردن بسترهای مناسب و زمینه‌های مورد نیاز برای فعالیت‌های اقتصادی در راستای حصول به منافع بلندمدت اشاره می‌کنند. افزایش امنیت اقتصادی به معنی ایجاد شرایط رقابتی در اقتصاد و بهبود حقوق مالکیت در اقتصاد است. با بهبود شرایط سرمایه‌گذاری و افزایش پیش‌بینی‌پذیری اقتصادی، شرایط لازم برای رونق تولید و رشد اقتصادی مهیا می‌شود. امنیت اقتصادی به اطمینان از این موضوع اشاره دارد که افراد و خانوارها دارای درآمد یا منابع پایدار برای تأمین معیشت خود هستند. این مفهوم دسترسی به خدمات اساسی مانند اشتغال، مراقبت‌های بهداشتی، آموزش و حمایت‌های اجتماعی را در بر می‌گیرد. اهمیت امنیت اقتصادی در توانایی آن برای ایجاد یک شبکه ایمنی در برابر عدم قطعیت‌ها، تکان‌های اقتصادی و نوسانات، و در نتیجه تقویت ثبات و تاب‌آوری اجتماعی است. یک محیط اقتصادی امن به کاهش فقر، نابرابری و ناآرامی‌های اجتماعی کمک می‌کند و از این طریق به ثبات ملی کمک می‌کند، متقابلاً زمانی که امنیت اقتصادی به خطر بیفتد، می‌تواند منجر به ناآرامی، افزایش فقر و مسائل اجتماعی گسترده‌تر شود (دی اریکو، ۲۰۲۴).

در درک امروزی از امنیت اقتصادی، دو ویژگی نوظهور از اهمیت خاصی برخوردار هستند. نخست، بعد امنیتی در سیاست‌های علم و فناوری، فراتر از کالاهای نظامی و دامن‌نظره گسترش یافته و به نوآوری به طور کلی تعمیم یافته است. دوم، مفهوم ریسک وابستگی متقابل به منظور پرداختن به زنجیره‌های تأمین در حال به‌روزرسانی است. این توسعه‌ها، پیامدهای طبیعی این واقعیت هستند که رقابت‌پذیری ملی در عصر تغییرات شتابان فناوری، مبتنی بر نوآوری است؛ علت این است که رقابت قدرت‌های بزرگ در شرایط وجود وابستگی متقابل، از طریق زنجیره‌های ارزش جهانی دوباره پدیدار شده است، و این وابستگی متقابلی می‌تواند به سلاح تبدیل شود و شده است (سیوریاک و گراف، ۲۰۲۱).

1. Kaunert

امنیت مبتنی بر اقتصاد مقاومتی به معنای ایجاد امنیت اقتصادی در راستای مقاوم سازی اقتصاد و مقابله با تهدیدات ناشی از تحریم اقتصادی است. در امنیت فضای کسب و کار، محیط تجارت به عنوان جو یا شرایطی است که یک شرکت تجاری را در بر می گیرد و شامل عوامل داخلی و خارجی است که بر نحوه عملکرد آن تأثیر می گذارد. ایجاد امنیت و ایمنی در مبادلات اقتصادی منجر به ارتقا و بهبود فضای کسب و کار می گردد و از این منظر منجر به رشد اقتصادی پایدار می شود. امنیت سرمایه نیز از مهم ترین متغیرهای موثر بر حجم سرمایه گذاری در کشور است و سرمایه گذاران داخلی و خارجی برای سرمایه گذاری در بخش های مختلف کشور به عنوان متقاضیان واقعی امنیت سرمایه گذاری، به دنبال شناسایی عوامل امنیت زدا و عدم قطعیت ها و میزان تأثیر آن بر فضای کسب و کار هستند. افزایش تشکیل سرمایه در کشور و ظرفیت سازی برای ارتقای تولیدات و ارائه خدمات در کشور نیازمند ایجاد فضای امن سرمایه گذاری و پیش بینی پذیر کردن شرایط اقتصادی است تا موسسات بر آورد کننده ریسک، کشورمان را محیطی امن برای سرمایه گذاری اعلام کنند و ضمن حفظ و توسعه سرمایه های داخلی در بخش های واقعی و مولد اقتصادی بتوانیم شاهد حضور سرمایه گذاران بین المللی در عرصه های مختلف اقتصادی کشورمان باشیم. در این صورت می توان با بهره مندی از مزیت های نسبی، رشد اقتصادی، اشتغال زایی و دستیابی به دانش و فناوری روز برای تولید کالاهای رقابتی در عرصه بین المللی حضور فعال داشت.

بر اساس تعریف ارائه شده از بانک جهانی، امنیت غذایی زمانی تحقق می یابد که همه مردم در تمام اوقات، به غذای کافی برای داشتن یک زندگی سالم دسترسی داشته باشند. این امر خود دارای سه محور موجود بودن غذا، دسترسی به غذا و پایداری در دریافت غذا است. در حوزه امنیت غذایی کمیت و کیفیت غذا با توجه به منابع تولید، وجود سیستم و شبکه های عرضه و توزیع از جنبه دسترسی و نیز توجه جدی به ابعاد اقتصادی، زیست محیطی و جامعه، با رویکرد پایداری، از محورهای کلیدی محسوب می شوند (اسلامی، ۱۳۹۹). امنیت نظام توزیع و قیمت گذاری به قیمت گذاری دقیق و مبتنی بر قوانین اقتصادی اشاره می کند که به توزیع عادلانه و کارآمد اقتصاد اشاره می کند. امنیت اطلاعات اقتصادی نیز به ارتقا شفافیت اطلاعات و نبود رانت اطلاعاتی و عدم سوء استفاده از اطلاعات محرمانه اشاره دارد. به فرموده رهبری انقلاب، شفاف سازی شرط اصلی فسادستیزی است (شایگان، ۱۳۹۱).

– امنیت سیاسی: مفهوم امنیت سیاسی پایدار، تلفیقی از دو مفهوم کلیدی «امنیت سیاسی» و «توسعه پایدار» است. امنیت سیاسی به حفظ ثبات سیاسی، جلوگیری از خشونت و درگیری های

سیاسی، و تضمین حقوق و آزادی‌های اساسی شهروندان اشاره دارد. این مفهوم شامل جنبه‌های مختلفی از جمله ثبات نهادی، حاکمیت قانون، مشارکت سیاسی، عدم خشونت، حفاظت از حقوق بشر می‌شود (رزالی، ۲۰۲۳).

از سویی، توسعه پایدار به رویکردی در توسعه اشاره دارد که در آن نیازهای نسل فعلی بدون به خطر انداختن توانایی نسل‌های آینده برای رفع نیازهای خود، برآورده می‌شود. این مفهوم شامل سه رکن اصلی است: توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی و حفاظت از محیط زیست (ساج، ۲۰۲۲). امنیت سیاسی به معنای تأمین آرامش و اطمینان لازم توسط دولت در جامعه برای شهروندان خویش از راه مقابله با تهدیدات مختلف خارجی و همچنین تضمین حقوق سیاسی آنها در مشارکت جهت تعیین سرنوشت سیاسی و اجتماعی آنها قلمداد می‌شود. نظام سیاسی در راستای امکان‌بخشی و تسهیل مشارکت و دخالت مردم در تعیین سرنوشت خود و جامعه، باید امنیت و حضور آزادانه و برابر آنها را فراهم آورد و هیچکس را به داشتن باور سیاسی خاصی وادار نکند (رهبر و سوری، ۱۳۹۵). به تعبیری دیگر، امنیت سیاسی به معنای وجود دستگاه سیاسی است که در آن مردم به شکل کاملاً آزاد و بدون هیچگونه ترس و واهمه‌ای بتوانند دیدگاه‌های سیاسی و اعتقادات خود را (موافقت یا مخالفت با حکومت) در چارچوب قوانین موجود مطرح نمایند و هیچ فرد یا نهادی حق تعرض به دیگران به دلیل بیان رویکرد سیاسی نداشته باشد (اخوان کاظمی، ۱۳۸۵). به طور کلی امنیت سیاسی در تحقیق حاضر با پنج شاخص امنیت سایبری، امنیت اطلاعات محرمانه ملی، امنیت مرزها، امنیت قضایی و امنیت نظامی سنجیده می‌شود. منظور از امنیت سایبری، حفاظت از سیستم‌های اینترنتی شامل سخت‌افزارها، نرم‌افزارها و داده‌ها در برابر تهدیدات ناشی از فضای دیجیتال است. این روش هم توسط افراد و هم توسط سازمان‌ها برای پیشگیری از نفوذ غیرمجاز به پایگاه‌های داده و سایر سیستم‌های دیجیتال مورد استفاده قرار می‌گیرد. امنیت اطلاعات محرمانه به مقابله حکومت اسلامی با اشراف اطلاعاتی و انجام عملیات داده کاوی دشمنان نظام جمهوری اسلامی نسبت به جامعه اسلامی توجه دارد (انوشا و همکاران، ۱۴۰۰). امنیت مرزها همانگونه که مشخص است به وجود امنیت در مرزهای جغرافیایی کشور دارد. وجود امنیت در مناطق مرزی از اهمیت فراوانی برخوردار است، چرا که مناطق مرزی ریشه استحکام آمایش سرزمین به حساب می‌آیند و در صورت وجود هرگونه اختلاف مرزی و بی‌ثباتی در این مناطق امنیت ملی مورد تهدید جدی قرار می‌گیرد (جلالیان، ۱۳۹۸).

امنیت نظامی به معنای توان پاسداری و دفاع مردم یک کشور از سرزمین و شهروندان خود

است که به وسیله نیروی نظامی و ابزارهای دفاعی امکان پذیر می‌شود. امنیت قضایی به معنای ایجاد اعتماد به نهادهای قضایی و اطمینان خاطر به عملکرد صحیح و عادلانه آن‌ها است. ایجاد این حس اعتماد و اطمینان سبب تثبیت جایگاه نهادهای قضایی به عنوان منبع اصلی حل و فصل اختلافات تلقی می‌شود و از این جهت، تثبیت موقعیت نهادهای قضایی نقش مهمی در چرخه استمرار امنیت در جامعه بازی می‌کند (عبدلله خانی، ۱۴۰۲).

- **امنیت اجتماعی فرهنگی:** امین فرهنگی شامل حفاظت و تأیید هویت، ارزش‌ها و شیوه‌های فرهنگی، به ویژه برای جوامع حاشیه‌نشین است. این مفهوم بر روش‌هایی متمرکز است که از طریق آن‌ها فرهنگ‌ها می‌توانند در برابر تهدیدات ناشی از جهانی‌شدن، تصمیمات سیاستی و تغییرات اجتماعی محافظت شوند. ادبیات مربوط به امنیت فرهنگی بر اهمیت آن در ارتقای انسجام اجتماعی، حفظ هویت و رفاه کلی جوامع تأکید دارد. (کروپوکوین و کروپوکوین، ۲۰۲۰). امنیت فرهنگی شامل شناسایی و حفظ تنوع فرهنگی و میراث فرهنگی است و اطمینان می‌دهد که همه گروه‌ها می‌توانند ویژگی‌های فرهنگی متمایز خود را بدون سلطه یا محو شدن توسط عوامل خارجی حفظ کنند. این مفهوم به شدت با مفاهیم خودمختاری و توانمندسازی برای جمعیت‌های بومی و اقلیت‌ها مرتبط است و به آن‌ها اجازه می‌دهد تا هویت و ارزش‌های منحصر به فرد خود را در جهانی جهانی‌شده ابراز کنند. این مفهوم نه تنها حقوق فردی، بلکه حقوق جمعی جوامع و ملت‌ها را نیز منعکس می‌کند (ماربوت، ۲۰۱۹).

از آن جهت که فرهنگ نقش و اهمیت وافر در هویت‌بخشی و موجودیت انسان و پیشرفت جوامع دارد، می‌توان گفت فرهنگ عبارت است از احساس آرامش، عدم وجود تهدیدات نسبت به باورها و اعتقادات، آداب و سنت‌ها، زبان و موازین دینی مردم (خلف‌زاده و افتخاری، ۱۴۰۰). حسنی و کریمیان کریمی (۱۳۹۹) امنیت فرهنگی را به زیرشاخص‌هایی تقسیم کرده‌اند که در این پژوهش نیز به همین ابعاد استناد شده است و شامل امنیت اعتقادی، امنیت اخلاقی، امنیت روانی، امنیت آبرویی، امنیت حریم خصوصی و امنیت زیست محیطی است.

امنیت اعتقادی به نوعی از امنیت گفته می‌شود که در صورت برقراری آن، جامعه از هر گونه انحراف فکری و ذهنی و اعتقادی از طریق گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی و بعضاً بیگانه‌مضمون بماند. امنیت اخلاقی عبارت است از انجام پالایش و جلوگیری نسبت به انتشار و ترویج هر آن چیزی است که با اخلاق حسنه و مخصوصاً عفت جنسی آحاد جامعه منافات دارد (همان، ۱۰۷). امنیت روانی یعنی ایجاد حس اطمینان در جامعه با بهره‌گیری از مقابله پیشگیرانه با اخلال‌گران

امنیت روانی و ایجادکنندگان رعب و وحشت در جامعه. امنیت آبرویی به ایجاد ساز و کاری اطلاق می‌شود که در آن بستر نا امن سازی روانی و آبرویی توسط مجرمان را ناهموار کند و این وظیفه بر عهده حاکمیت است. امنیت حریم خصوصی از این جهت مهم است که فراهم کردن امکان حفاظت از حریم خصوصی افراد بر حکومت در اسلام واجب است و عقوبت متجاوزان به حریم اختصاصی افراد، ضروری است (همان، ۱۱۰). امنیت زیست محیطی به وضعیتی گفته می‌شود که یک کشور یا یک جامعه با حکمرانی شایسته، مدیریت قوی و استفاده پایدار از منابع طبیعی و محیط زیست، گام‌نهای موثری در مسیر ثبات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و تضمین رفاه جامعه بر می‌دارد (رنجبر حیدری و جمشیدی، ۱۳۹۵).

نهایتاً امنیت پایدار می‌تواند بر رشد و توسعه اقتصادی اثرگذار باشد و این اثر را می‌توان از دو رویکرد سنتی و نوین مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. در رویکرد سنتی انباشت قدرت از جمله مولفه‌های اصلی امنیت محسوب می‌شود که در قالب افزایش مخارج نظامی و دفاعی نمود پیدا می‌کند. این مساله منجر به تحریک بخش تقاضا و عرضه اقتصاد می‌شود. تحریک بخش تقاضا منجر به بهره‌برداری بیشتر از ظرفیت‌های اقتصادی کشور و در نتیجه ارتقا تولید و صادرات و بهبود تراز تجاری می‌شود. البته آثار منفی جایگزینی مخارج نظامی به جای مخارج سایر امور رفاهی نیز قابل توجه است. از جنبه عرضه نیز می‌توان گفت افزایش هزینه‌های نظامی به واسطه وجود پیوندهای پسین و پیشین با سایر بخش‌های اقتصادی، منجر به ارتقا سطح تولید و اشتغال و در نتیجه رشد اقتصادی می‌شود. رویکرد نوین امنیتی را می‌توان در چارچوب تاثیر نهادها و سیاستهای در کارکردهای اقتصادی تشریح کرد. این رویکرد به رهایی از عوامل تهدیدکننده انفرادی و جمعی تاکید دارد و به دنبال ایجاد بستری مناسب جهت ایجاد پتانسیل‌ها و توانمندی‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی افراد و جامعه است. با این تعریف، امنیت می‌تواند نقش مهمی در عملکرد اقتصادی و رشد و توسعه آن ایفا کند (دان و همکاران، ۲۰۰۵).

به طور خلاصه، مبانی نظری امنیت ملی پایدار تأکید می‌کنند که یک رویکرد جامع، وابسته متقابل و سازگار، برای حفاظت مؤثر از جوامع در یک محیط جهانی به‌طور فزاینده پیچیده، حیاتی است. با ادغام عناصر گوناگون پایداری در چارچوب‌های امنیتی، کشورها می‌توانند ثبات و تاب‌آوری بلندمدت را ارتقا دهند و در نهایت، رفاه شهروندان را ضمن پرداختن به چالش‌های جهانی مبرم، پیش ببرند.

۲-۲- پیشنهاد تجربی

در مورد نقش امنیت پایدار مطالعات متعددی انجام شده است که در ادامه به این موارد اشاره می‌شود.

وو^۱ (۲۰۲۴) روش‌هایی مانند مرور ادبیات، تحلیل تاریخی، تحلیل استقرایی، استدلال منطقی و تفکر سیستماتیک را برای بررسی عمیق مفاهیم ملت و امنیت ملی اتخاذ کرد. با جمع‌بندی مفاهیم سنتی ملت و امنیت ملی و سیر تحول تاریخی آنها، کاستی‌های آنها مورد تحلیل قرار گرفت. تأثیر جهانی شدن و انقلاب فناوری بر مفاهیم سنتی ملت و امنیت ملی و لزوم تجدید این مفاهیم تبیین شد. بر اساس رویکرد تفکر سیستمی و واقعیت ادغام فضای مصنوعی، فضای اجتماعی، فضای زیستی، فضای اطلاعاتی، فضای طبیعی و فضای کیهانی، مفهوم یکپارچگی فضایی شش بعدی ملت ارائه شد.

فريدبرگ (۲۰۱۹)^۲ به بررسی رابطه بین امنیت ملی و متغیرهای اقتصادی در ایالت‌های آمریکا پرداخت. یافته‌های این پژوهش نشان داد اگرچه این رابطه پیچیدگی خاص خود را دارد اما اقتصاد و امنیت ملی کاملاً در هم تنیده هستند. نیروهای اقتصادی، نه تنها ساختار نظام بین الملل، بلکه عملکرد آن را تغییر می‌دهند. بنابر این سیاست امنیت ملی شامل اقداماتی است که برای کاهش آسیب‌پذیری کشور در برابر تلاش‌های نفوذ اقتصادی انجام می‌شود و از طرف بنگاه‌های اقتصادی کشور مطالبه می‌گردد.

من هو و دینوف^۳ (۲۰۱۳) به بررسی رابطه رونق اقتصادی و صلح با استفاده از ترکیب مدل چند متغیره خطی لگاریتمی و تجزیه و تحلیل تبعیض پرداختند. یافته‌های آنها نشان داد تأثیر امنیت بر رشد اقتصادی مثبت و معنی‌داری است. همچنین تأثیر سایر متغیرهای نهادی نظیر سیاست، تاریخ و فرهنگ بر خلاف نظریه رشد نئوکلاسیک، خطی و مکانیکی نیست.

دبیریان و افتخاری (۱۴۰۳)، تحقیقی را با هدف ارائه روشی برای اولویت‌بندی نظام ابعاد امنیت ملی در شرایط فعلی کشور در راستای کمک به نخبگان سیاسی و جلوگیری از غفلت ایشان در تمرکز و پرداختن آنها بر ابعاد مهم امنیت ملی انجام دادند که با بکارگیری از روش تصمیم‌گیری‌های چند معیاره بر اساس شاخص‌های مشترک و نظر سنجی از بیست و چهار خبره

1. Wu

2. Friedberg, A. L.

3. Man Ho and Dinov

فعال در قالب شش تیم چهار نفره (به منظور به تصویر کشیدن روش بُردا) در حوزه امنیت ملی صورت گرفته است. با توجه به اهمیت تعیین برخط اولویت‌بندی ابعاد امنیت ملی، پایش و انجام مستمر آن با روش مذکور، مشخص گردید در شرایط فعلی کشور، بعد اقتصادی امنیت در اولویت اول و ابعاد نظامی و سیاسی به ترتیب در اولویت‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند.

زرقانی (۱۴۰۲) با روش توصیفی تحلیلی به تبیین نظری پارادایم امنیت پایدار در مناطق مرزی کشور پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد استقرار امنیت پایدار در مرز و مناطق مرزی مستلزم رویکردهای پیشگیرانه، ایجابی، همه‌جانبه، اجتماع‌محور، مشارکت‌محور، آسایش‌بخش و معناگرا است و بر اساس این پارادایم، امنیت مرز با اولویت تأمین امنیت مرز نشینان حاصل می‌شود. نوروززاده (۱۴۰۱) در مقاله خود با عنوان طراحی الگوی مدیریت امنیت پایدار مرزی در استان اردبیل تلاش کرده است الگویی را برای مدیریت امنیت مرزی پایدار با تأکید بر حمایت از تولید کالای ایرانی طراحی نماید. یافته‌های پژوهش وی نشان داد گسترش عوامل اقتصادی، از بین بردن فقر اقتصادی، افزایش توان نیروهای مرزی و ایجاد مشاغل پایدار در روستاها از مهم‌ترین عوامل ایجاد امنیت پایدار و جلوگیری از قاچاق کالا در مرزهای این استان است.

خلف‌زاده و افتخاری (۱۴۰۰) با رویکرد تحلیل محتوای متن محور، به مفهوم شناسی امنیت در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی پرداختند. یافته‌های آنها نشان داد مایوس شدن مردم از آینده نظام، دوری مسئولین از زهد انقلابی، طهارت اقتصادی و... از آسیب‌های امنیتی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران است. مواردی که به عنوان راهبرد امنیتی مورد تأکید قرار گرفته است عبارتند از: استفاده از نهادهای مردمی در جنگ نرم، مقابله با اقدامات ضد معنویت، مراقبت از مشروعیت نظام، مبارزه با فساد، پاکدستی مدیران، حفظ ارزش‌های انقلابی. گفتمان غالب بیانیه ایجابی، از جنس نرم افزاری، با تأکید بر مدیریت خواسته مردم، بالا بردن توان پاسخ‌گویی و مدیریت نرم بوده است، لیکن بهره‌گیری از گفتمان سلبی متناسب با تهدیدات سخت دشمن نیز در دستور کار است.

میراسکندری و علی‌بخشی (۱۴۰۰) به بررسی نقش فرهنگی مردم در امنیت پایدار شهرستان مریوان پرداختند. آنها با بهره‌گیری از مکتب نظری کارکردگرایی برونسلاو مالینوفسکی از نمونه ۴۰ نفری از نخبگان، مردم عادی، مسئولین، دانشجویان، پیشمرگان کرد مسلمان دریافتند که فرهنگ مردم این شهرستان با وجود جاذبه‌های طبیعی گردشگری و اقتصادی، از امنیت پایدار مناسبی برخوردار بوده است.

موسوی و لهراسی (۱۳۹۹) با هدف بررسی راهبردهای امنیت اقتصادی ایران با رویکرد اقتصاد

مقاومتی و اهداف سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، چالش‌های درون ساختاری اقتصادی و سیاست‌های ظالمانه تحریمی توسط آمریکا و کشورهای غربی علیه ایران را اصلی‌ترین تهدیدهای داخلی و خارجی امنیت اقتصادی کشور محسوب کرده و از سیاست‌گذاری اقتصادی نامناسب و ناکارآمد به عنوان مهم‌ترین مولفه داخلی در تهدید امنیت اقتصادی یاد برده است.

احمدی و صالح‌نیا (۱۳۹۹) به شکلی توصیفی به بررسی وضعیت امنیت داخلی جمهوری اسلامی و تحلیل ابعاد آن پرداختند و پس از تشریح وضعیت احزاب در جمهوری اسلامی ایران، به واکاوی آسیب‌ها و معضلات مرتبط با امنیت ملی در بعد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی پرداختند. اسماعیل‌نیا و وصفی اسفستانی (۱۳۹۵) به بررسی تاثیر امنیت بر رشد اقتصادی با استفاده از تحلیل رگرسیونی مبتنی بر داده‌های پانل متشکل از ۱۳۵ کشور منتخب طی بازه ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۴ پرداختند. نتایج ایشان نشان داد که مولفه‌های مخارج نظامی و شکنندگی دولت تاثیر منفی بر رشد اقتصادی دارد و به هر اندازه که دولت‌ها شکننده‌تر باشند، میزان رشد اقتصادی در آن کشورها پایین‌تر خواهد بود. همچنین، دولت‌های پاک‌تر دارای رشد اقتصادی بیشتری هستند. از طرف دیگر، بررسی رابطه «شاخص جهانی صلح» و «شاخص شکنندگی دولت‌ها» با میزان سرمایه‌گذاری در کشورهای مورد بررسی، نشان داد شاخص جهانی صلح دارای تاثیر مثبت و شاخص شکنندگی دولت دارای تاثیر منفی است.

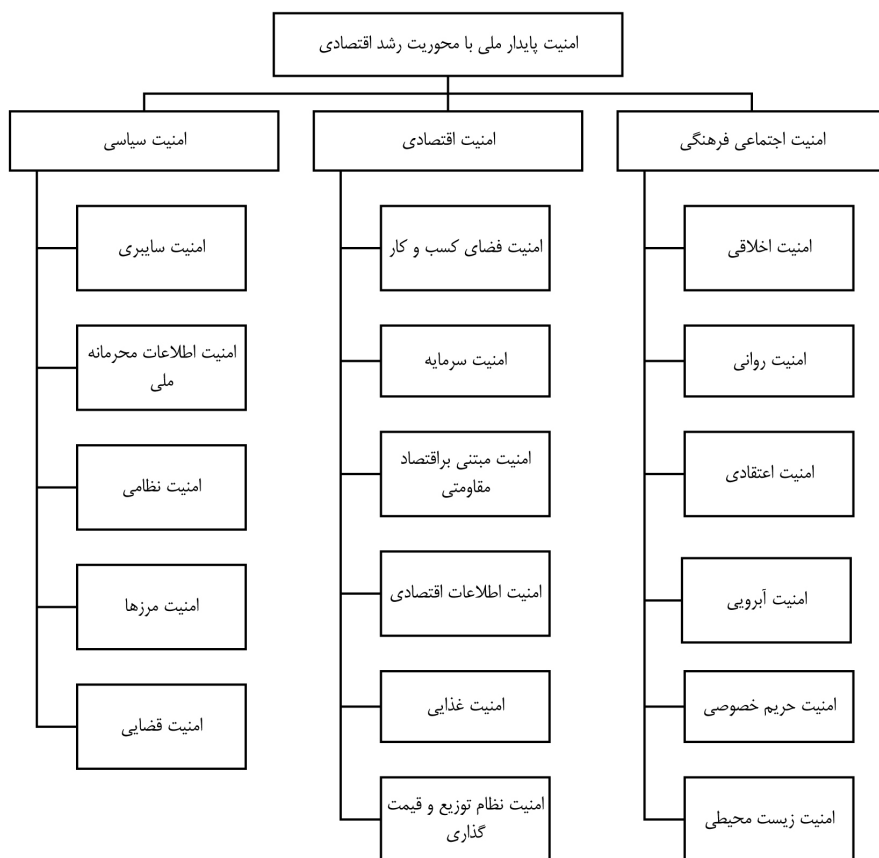
۲-۳ مدل مفهومی

آنچه در مطالعات پیشین مشخص است، بررسی ابعاد امنیت ملی پایدار به شکل جامع صورت نگرفته است. همچنین در بیشتر مطالعات پیشین به صورت توصیفی و کتابخانه‌ای، تحلیل امنیت و تاثیر آن بر رشد اقتصادی انجام گرفته است. در این پژوهش ضمن بررسی دقیق و احصاء ابعاد امنیت ملی پایدار با محوریت رشد اقتصادی، به شکل کمی و با استفاده از رویکرد تحلیل سلسله مراتبی فازی نیز به این رابطه پرداخته می‌شود.

در این پژوهش امنیت ملی پایدار با توجه به مرور مطالعات پیشین به سه بعد امنیت اقتصادی، سیاسی و فرهنگی تقسیم شده است. در این مطالعه، امنیت اقتصادی با توجه به مطالعات انجام شده و نظر خبرگان به شش بعد امنیت مبتنی بر اقتصاد مقاومتی، امنیت فضای کسب و کار، امنیت سرمایه، امنیت غذایی، امنیت نظام توزیع و قیمت‌گذاری و امنیت اطلاعات اقتصادی تقسیم شده است. امنیت سیاسی در تحقیق حاضر با پنج شاخص امنیت سایبری، امنیت اطلاعات محرمانه

ملی، امنیت مرزها، امنیت قضایی و امنیت نظامی سنجیده می‌شود. برای امنیت فرهنگی نیز ابعاد امنیت اعتقادی، امنیت اخلاقی، امنیت روانی، امنیت آبرویی، امنیت حریم خصوصی و امنیت زیست محیطی لحاظ شده است. لذا درخت سلسله مراتبی تصمیم مطابق شکل ۱ توسعه داده شد.

شکل ۱- درخت سلسله مراتبی تحقیق؛ محقق ساخته

۳- روش شناسی تحقیق

مطالعه حاضر، از نظر هدف، در زمره تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد. تحقیقات کاربردی به دنبال استفاده عملی از یافته‌ها هستند. این نوع تحقیقات، برخلاف تحقیقاتی که به دنبال ارائه نظریه یا ابزار جدید هستند، تلاش می‌کنند تا روش‌ها و مدل‌های موجود را برای بهبود شرایط به

کار گیرند. هدف اصلی این تحقیقات، گسترش دانش کاربردی در یک حوزه مشخص و هدایت آن به سمت کاربردهای عملی است (حافظ نیا، ۱۳۸۵).

از نظر روش‌شناسی، پژوهش حاضر توصیفی-پیمایشی است؛ زیرا با استفاده از دیدگاه‌های متخصصان، میزان اهمیت و اولویت ابعاد مدل رتبه‌بندی تعیین شده است. پژوهش توصیفی با هدف توصیف شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی انجام می‌شود و می‌تواند به شناخت بهتر شرایط موجود و تسهیل فرآیند تصمیم‌گیری کمک کند. پژوهش پیمایشی نیز به معنای مشاهده پدیده‌ها برای تفسیر جنبه‌های مختلف اطلاعات جمع‌آوری شده است. این نوع پژوهش، با سابقه‌ای طولانی، در علوم انسانی و به ویژه جامعه‌شناسی توسعه یافته است. پژوهش پیمایشی می‌تواند برای کشف روابط بین متغیرها، بررسی ماهیت شرایط موجود و بررسی وضعیت یک صنعت به کار رود. روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش شامل روش‌های اسنادی (کتابخانه‌ای) و میدانی (پیمایشی) است. برای بررسی ابعاد امنیت پایدار از روش اسنادی و برای دستیابی به شاخص‌های نهایی از هر دو روش اسنادی و میدانی استفاده شده است. در هر کدام از این روش‌ها از ابزارهای متفاوتی برای جمع‌آوری و ثبت اطلاعات استفاده شده است.

در این پژوهش، ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات در روش کتابخانه‌ای (اسنادی) شامل سایت رهبر معظم انقلاب، مجموعه سخنرانی‌های ایشان، متن بیانیه گام دوم و نظر نهایی خبرگان است. در روش میدانی نیز از ابزارهایی مانند پرسشنامه استفاده شده است.

جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر که به منظور بررسی عوامل موثر بر رشد اقتصادی مبتنی بر شاخصه‌های امنیت پایدار صورت می‌پذیرد، شامل ۴ نفر از خبرگان با سابقه در حوزه امنیت و اقتصاد کشور با سابقه حداقل ۵ ساله در شورای امنیت ملی و یا کمیسیون‌های تخصصی مرتبط در مجلس شورای اسلامی می‌باشد. همچنین با توجه به اجرای روش تحلیل سلسله مراتبی، پرسش‌نامه پژوهش حاضر از نوع استاندارد مقایسه زوجی است.

در پژوهش حاضر با توجه به اینکه شاخص‌های مورد استفاده در این تحقیق بر مبنای شواهد روایی موجود در مورد موضوع استخراج شده و سپس با استفاده از نظرات و قضاوت کارشناسان و خبرگان شاخص‌های مورد نیاز تعیین و نهایی شدند. بنابراین می‌توان ادعا نمود که احتمال خطا در این زمینه کمتر بوده و پرسش‌نامه از روایی بالایی برخوردار می‌باشد.

چانگ در سال ۱۹۹۶ روشی بسیار ساده را برای بسط فرآیند تحلیل سلسله مراتبی به فضای فازی ارائه داد. این روش که مبتنی بر میانگین حسابی نظرات خبرگان و روش نرمالایز ساعتی و با

استفاده از اعداد مثلثی فازی توسعه داده شده بود، مورد استقبال محققین قرار گرفت که در این پژوهش نیز مورد استفاده قرار گرفته است (چانگ، ۱۹۹۶).
برای انجام مقایسات زوجی از عبارات کلامی زیر استفاده شد:

جدول ۱- طیف فازی و عبارت کلامی متناظر

کد	کلامی عبارات	فازی عدد
۱	برابر ترجیح	(۱,۱,۱)
۲	کم ترجیح	(۱,۳,۵)
۳	زیاد ترجیح	(۳,۵,۷)
۴	زیاد خیلی ترجیح	(۵,۷,۹)
۵	زیاد کاملاً ترجیح	(۷,۹,۹)

جداول زیر میانگین حسابی نظرات خبرگان را در ابعاد امنیت سیاسی نشان می‌دهد.

نرمالیزه شده	امنیت نظامی	امنیت مرزها	امنیت قضایی	امنیت سایبری	امنیت اطلاعات محرمانه ملی	امنیت سیاسی
(۰.۱۳۱, ۰.۲۸۳, ۰.۵۶)	(۱.۱, ۲.۱۶۷, ۳.۵)	(۲.۵, ۴.۵, ۶.۵)	(۴.۵, ۶.۵, ۸)	(۱.۵, ۳.۴, ۵)	(۱, ۱, ۱)	امنیت اطلاعات محرمانه ملی
(۰.۱۰۶, ۰.۲۱۹, ۰.۴۴۳)	(۰.۶, ۱.۱۶۷, ۲)	(۱.۵, ۳.۵, ۵.۵)	(۴.۵, ۶.۵, ۸.۵)	(۱, ۱, ۱)	(۰.۳۸۶, ۰.۴۶۷, ۰.۸۳۳)	امنیت سایبری
(۰.۰۳, ۰.۰۴۵, ۰.۰۸۷)	(۰.۱۴۹, ۰.۲۱۹, ۰.۴۶۷)	(۰.۱۶۳, ۰.۲۵۲, ۰.۶۳۳)	(۱, ۱, ۱)	(۰.۱۱۹, ۰.۱۵۷, ۰.۲۳۳)	(۰.۱۳۳, ۰.۱۸۳, ۰.۳۸۶)	امنیت قضایی
(۰.۰۵۹, ۰.۱۱۷, ۰.۲۴۷)	(۰.۱۷۱, ۰.۲۶۷, ۰.۶۶۷)	(۱, ۱, ۱)	(۲.۵, ۴.۵, ۶.۵)	(۰.۱۸۶, ۰.۳, ۰.۸۳۳)	(۰.۱۵۷, ۰.۲۳۳, ۰.۵)	امنیت مرزها
(۰.۱۱۵, ۰.۲۴, ۰.۵۱۵)	(۱, ۱, ۱)	(۲, ۴, ۶)	(۳.۵, ۷)	(۲.۵, ۴.۵, ۶.۵)	(۰.۵۸۶, ۱.۶۳۳, ۲.۸۳۳)	امنیت نظامی

جدول ۳ - میانگین مقایسه‌ی زوجی نسبت به امنیت اقتصادی

امنیت اقتصادی	امنیت فضای کسب و کار	امنیت سرمایه	امنیت غذایی	امنیت نظام توزیع و قیمت گذاری	امنیت مبتنی بر اقتصاد مقاومتی	امنیت اطلاعات اقتصادی	نرمالیزه شده
امنیت فضای کسب و کار	(۱,۱,۱)	(۴,۶۸)	(۴,۶۸)	(۵,۷۸۵)	(۰,۵۸۶,۱,۱۳۳, ۱,۸۳۳)	(۱,۸,۲,۸۳۳,۴)	(۰,۱۴۲,۰,۲۸۱, ۰,۵۶۱)
امنیت سرمایه	(۰,۱۲۷,۰, ۱۷۱,۰,۲۶)	(۱,۱,۱)	(۰,۸۷۸,۱,۴۵۲, ۲,۳)	(۱,۵۷۸,۲,۶۱۹, ۳,۸)	(۰,۳۴۱,۰,۳۷۱, ۰,۴۳۳)	(۰,۱۲۷,۰,۱۶۳, ۰,۲۵۲)	(۰,۰۳۵,۰,۰۶۸, ۰,۱۴۴)
امنیت غذایی	(۰,۱۲۷,۰, ۱۷۱,۰,۲۶)	(۱,۷۸۶,۳,۳, ۴,۸۳۳)	(۱,۱,۱)	(۱,۰۸۶,۲,۱۳۳, ۳,۳۳۳)	(۰,۸۷۱,۱,۴۳۳, ۲,۱۶۷)	(۰,۱۴۹,۰,۲۱۹, ۰,۴۶۷)	(۰,۰۴۳,۰,۰۹۷, ۰,۲۱۶)
امنیت نظام توزیع و قیمت گذاری	(۰,۱۱۹,۰, ۱۴,۰,۲۱۹)	(۱,۵۷۱,۲,۶, ۳,۶۶۷)	(۱,۰۸۶,۲,۱۳۳, ۳,۳۳۳)	(۱,۱,۱)	(۰,۱۳۵,۰,۱۸۶, ۰,۳)	(۰,۱۵۷,۰,۲۳۳, ۰,۵)	(۰,۰۳۵,۰,۰۷۴, ۰,۱۶۲)
امنیت مبتنی بر اقتصاد مقاومتی	(۱,۳,۲,۳۳, ۳,۳۵)	(۳,۵,۵,۶۵)	(۱,۷۸۶,۳,۳,۴, ۸۳۳)	(۳,۵,۵,۷,۵)	(۱,۱,۱)	(۲,۷۸۶,۴,۳,۵, ۸۳۳)	(۰,۱۲,۰,۲۵۲, ۰,۵۳۳)
امنیت اطلاعات اقتصادی	(۰,۵۷۱,۱, ۱,۱,۶۶۷)	(۴,۵,۶,۵,۸)	(۳,۵,۷)	(۲,۵,۴,۵,۶,۵)	(۰,۸۴۹,۱,۳۸۶, ۱,۹۶۷)	(۱,۱,۱)	(۰,۱۰۷,۰,۲۲۹, ۰,۴۶۸)

جدول ۴ - میانگین مقایسه زوجی نسبت به امنیت اجتماعی فرهنگی

امنیت اجتماعی فرهنگی	امنیت روانی	امنیت اخلاقی	امنیت حریم خصوصی	امنیت اعتقادی	امنیت آبرویی	امنیت زیست محیطی	نرمالیزه شده
امنیت روانی	(۱,۱,۱)	(۳,۵,۵,۷,۵)	(۰,۸۵۶,۱,۴ ۰,۵,۲,۱)	(۲,۵۷۱,۳,۶, ۴,۶۶۷)	(۳,۵,۷)	(۱,۲۸۶,۲,۸, ۴,۳۳۳)	(۰,۱۶۶,۰,۳۳۹, ۰,۷۱ ۲)
امنیت اخلاقی	(۰,۱۳۵,۰,۱ ۸۶,۰,۳)	(۱,۱,۱)	(۰,۳۷۱,۰,۹ ۳۳,۱,۶۶۷)	(۰,۵۸۶,۱,۶ ۳۳,۲,۸۳۳)	(۱,۶,۲,۶۶۷, ۴)	(۰,۱۶۳,۰,۲ ۵۲,۰,۶۳۳)	(۰,۰۴۴,۰,۱۱۱, ۰,۲۷ ۱)
امنیت حریم خصوصی	(۲,۷۸۶,۴,۳, ۵,۸۳۳)	(۱,۸,۳,۳۳۳, ۵)	(۱,۱,۱)	(۱,۸,۳,۳۳۳, ۵)	(۱,۱,۱)	(۰,۱۴۹,۰,۲ ۱۹,۰,۴۶۷)	(۰,۱۴۵,۰,۳۲۳, ۰,۶۸ ۵)
امنیت اعتقادی	(۱,۵۵۶,۲,۵ ۷۱,۳,۶)	(۱,۱,۲,۱۶۷, ۳,۵)	(۰,۳۷۱,۰,۹ ۳۳,۱,۶۶۷)	(۱,۱,۱)	(۳,۵,۷)	(۱,۱,۱)	(۰,۰۸۴,۰,۱۹۷, ۰,۴۵ ۶)
امنیت آبرویی	(۰,۸۸۶,۱,۴ ۶۷,۲,۳۳۳)	(۱,۱,۲,۱۹۵, ۳,۵۶)	(۰,۳۵۱,۰,۹ ۴۶,۱,۶۱۲)	(۱,۱,۱)	(۰,۱۴۹,۰,۲ ۱۹,۰,۴۶۷)	(۰,۵۷۱,۱,۶, ۲,۶۶۷)	(۰,۰۴۱,۰,۱۰۷, ۰,۲۶۲ ۲)
امنیت زیست محیطی	(۰,۸۵۷,۱,۴, ۲)	(۱,۱,۱)	(۱,۶,۲,۶۶۷, ۴)	(۰,۱۶۳,۰,۲ ۵۲,۰,۶۳۳)	(۳,۵,۷)	(۱,۲۸۶,۲,۸, ۴,۳۳۳)	(۰,۱۵۸,۰,۳۶۳, ۰,۸۲ ۳)

۴- یافته‌های پژوهش

هدف اصلی این پژوهش بررسی شاخص‌های امنیت ملی پایدار جمهوری اسلامی ایران با محوریت رشد اقتصادی و با استفاده رویکرد تصمیم‌گیری چند شاخصه فازی می‌باشد. در این راستا در بخش‌های پیشین به کمک روش تحلیل سلسله مراتبی فازی، اوزان اهمیت معیارهای مدل تعیین شد. نتیجه‌گیری پژوهش حاضر، در دو بخش ارائه می‌شود. در بخش اول نتایج حاصل از به کارگیری روش سلسله مراتبی پیشنهادی را مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار داده و در پایان پیشنهادهایی برای تصمیم سازان حوزه امنیت ارائه می‌شود.

نتایج حاصل از رتبه‌بندی شاخص با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی چندگانه‌ی فازی نشان داد که امنیت اقتصادی دارای بالاترین اهمیت و امنیت اجتماعی فرهنگی دارای ارزشی کمتر شناخته شدند. از بین زیرمعیارها نیز امنیت فضای کسب و کار دارای بیشترین اهمیت شناخته شدند.

جدول ۵- ماتریس اوزان نهایی معیارها نسبت به رشد اقتصادی مبتنی بر شاخصه‌های امنیت ملی پایدار

وزن قطعی نهایی مولفه‌ها	مولفه
۰,۳۰	امنیت سیاسی
۰,۴۹	امنیت اقتصادی
۰,۲۱	امنیت اجتماعی فرهنگی

جدول ۶- ماتریس اوزان نهایی زیرمعیارها نسبت به رشد اقتصادی مبتنی بر شاخصه‌های امنیت ملی پایدار

وزن قطعی نهایی مولفه‌ها	مولفه
۰,۰۲۰	امنیت سایبری
۰,۰۹۷	امنیت اطلاعات محرمانه ملی
۰,۰۲۱	امنیت قضایی
۰,۰۳۸	امنیت مرزها
۰,۰۷۵	امنیت نظامی
۰,۱۸۵	امنیت فضای کسب و کار
۰,۰۶۸	امنیت سرمایه
۰,۰۹۲	امنیت مبتنی بر اقتصاد مقاومتی
۰,۱۱۱	امنیت اطلاعات اقتصادی
۰,۰۷۳	امنیت غذایی
۰,۰۴۴	امنیت نظام توزیع و قیمت گذاری
۰,۰۳۹	امنیت حریم خصوصی
۰,۰۸۷	امنیت روانی
۰,۰۱۶	امنیت اخلاقی
۰,۰۱۴	امنیت اعتقادی
۰,۰۱۳	امنیت آبرویی
۰,۰۴۳	امنیت زیست محیطی

۵- بحث و نتیجه گیری

امنیت در ادوار مختلف تاریخ، همواره به عنوان یکی از اصلی‌ترین نیازهای بشر مطرح شده است و بسیاری از صاحب‌نظران اقتصادی، تأمین و تضمین آن را از وظایف اصلی حاکمان و دولتمردان تلقی کرده‌اند. در این پژوهش، امنیت ملی پایدار با رویکرد نوینی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. امنیت پایدار از اصول پایداری به عنوان یک چارچوب برای طراحی سیاست‌ها و اقداماتی

استفاده می‌کند که به ایجاد امنیت در بلندمدت کمک می‌کند. نظریه پایداری به ما یادآوری می‌کند که امنیت واقعی فقط زمانی حاصل می‌شود که از منابع خود به صورت پایدار استفاده کنیم. به عنوان مثال، ایجاد امنیت غذایی پایدار به معنای استفاده از روش‌های کشاورزی است که هم بازدهی خوبی داشته باشند و هم به محیط زیست آسیب نرسانند. این امر همچنین به مفهوم عدالت بین نسلی توجه دارد. به این معنا که نسل فعلی باید به گونه‌ای عمل کند که فرصت‌های نسل‌های آینده را برای زندگی سالم و امن تهدید نکند. امنیت اقتصادی یک جزء حیاتی از یک جامعه پایدار و مرفه است. با تضمین دسترسی به درآمد کافی، فرصت‌های شغلی و سیستم‌های حمایت اجتماعی، ملت‌ها می‌توانند تاب‌آوری اقتصادی را ترویج کرده و ثبات کلی اجتماعی را افزایش دهند. پرداختن به تهدیدات امنیت اقتصادی و اجرای راهبردهای مؤثر برای پرورش رشد و توسعه پایدار در یک چشم‌انداز جهانی به‌طور فزاینده پیچیده، بسیار مهم خواهد بود. امنیت سیاسی نیز به حفظ ثبات سیاسی، جلوگیری از خشونت و درگیری‌های سیاسی، و تضمین حقوق و آزادی‌های اساسی شهروندان اشاره دارد. این مفهوم شامل جنبه‌های مختلفی از جمله ثبات نهادی، حاکمیت قانون، مشارکت سیاسی، عدم خشونت، حفاظت از حقوق بشر می‌شود. امنیت فرهنگی شامل حفاظت و تأیید هویت، ارزش‌ها و شیوه‌های فرهنگی، به ویژه برای جوامع حاشیه‌نشین است و بر روش‌هایی متمرکز است که از طریق آن‌ها فرهنگ‌ها می‌توانند در برابر تهدیدات ناشی از جهانی شدن، تصمیمات سیاستی و تغییرات اجتماعی محافظت شوند. امنیت فرهنگی تنوع فرهنگی و میراث فرهنگی را شناسایی و محافظت می‌کند و اطمینان می‌دهد که همه گروه‌ها می‌توانند ویژگی‌های فرهنگی متمایز خود را بدون سلطه یا محو شدن توسط عوامل خارجی حفظ کنند.

بر اساس نتایج جدول دو و اولویت بندی معیارهای سطح دو نسبت به امنیت سیاسی، امنیت اطلاعات محرمانه ملی و امنیت نظامی در بالاترین درجات اهمیت و امنیت فضای سایبری دارای اهمیت کمتر قلمداد شده است. به نظر می‌رسد، با توجه به پیچیدگی و جدید بودن موضوع امنیت فضای سایبری، از درجه اهمیت کمتری برخوردار شده است. نتایج اولویت بندی زیرمعیارهای سطح دو نسبت به امنیت اقتصادی نیز نشان می‌دهد امنیت فضای کسب و کار دارای بالاترین اهمیت در ایجاد رشد اقتصادی است و امنیت اطلاعات اقتصادی در درجه دوم اهمیت قرار دارد. امنیت نظام توزیع و قیمت گذاری هم اهمیت کمتری در رشد اقتصادی مبتنی بر امنیت ملی پایدار خواهد داشت. همچنین نتایج حاصل از جدول ۴، بیانگر اهمیت بالای امنیت روانی در جامعه در

ایجاد رشد اقتصادی است و سه امنیت اخلاقی، اعتقادی و روانی با درجات اهمیت نزدیک به هم، دارای اهمیت کمتری هستند.

۵- پیشنهادها و محدودیت‌ها

هدف اصلی این پژوهش ارائه الگوی امنیت ملی پایدار در جمهوری اسلامی با استفاده رویکرد تصمیم‌گیری چند شاخصه فازی بوده است. نتایج حاصل از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی فازی نشان داد، برای ایجاد رشد اقتصادی، امنیت فضای کسب و کار و امنیت اطلاعات اقتصادی دارای بالاترین درجه اهمیت هستند. امنیت فضای کسب و کار با ایجاد رونق اقتصادی منجر به جهش تولید شده و رشد اقتصادی را رقم می‌زند. امنیت اطلاعات اقتصادی نیز با افزایش شفافیت اقتصادی و جلوگیری از فضای رانت می‌تواند تاثیر چشمگیری بر رشد اقتصادی به همراه داشته باشد. لذا تقویت نقش قوه قضاییه در مبارزه با مفاسد و مفسدین اقتصادی مثمر ثمر خواهد بود. مواردی مانند امنیت روانی و امنیت اطلاعات محرمانه ملی نیز بر رشد اقتصادی مبتنی بر امنیت تاثیر بالایی دارند، لذا لازم است دست‌اندرکاران حوزه اقتصادی کشور، برنامه‌ریزی مناسب را در این خصوص بعمل آورند. توجه به نقش فزاینده فضای مجازی در برهم زدن امنیت روانی مردم و اعمال سیاست‌های کنترلی لازم و تقویت نقش رسانه‌ها خصوصاً صدا و سیما در این مورد موثر خواهد بود.

فهرست منابع

۱. احمدی، رضا و صالح‌نیا، علی (۱۳۹۹). درآمدی بر امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران. تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
۲. اخلاقی، رحمت‌الله (۱۳۹۸). شناسایی تأثیر متقابل امنیت، رشد و توسعه اقتصادی در اسلام. معارف اسلامی و اقتصاد، ۹(۵)، ۱۶۵-۱۲۹.
۳. اخوان کاظمی بهرام (۱۳۸۵). امنیت در نظام سیاسی اسلام، تهران: انتشارات کانون اندیشه جوان.
۴. اسلامی علیرضا (۱۳۹۹). اثرات تغییر اقلیم بر تولیدات بخش کشاورزی و امنیت غذایی. آب و توسعه پایدار، ۷(۴)، ۸۷-۸۳.
۵. اسماعیل نیا، علی اصغر و وصفی اسفستانی، شهرام (۱۳۹۵). تأثیر امنیت بر رشد اقتصادی در ایران و برخی کشورهای منتخب. پژوهشنامه اقتصادی، ۱۶(۶۱)، ۱۲۷-۱۵۴.
۶. انوشا، سهیل-نیکجو، مهنوش و کولیوند روح اله (۱۴۰۰). استراتژی امنیت سایبری، سومین همایش ملی تحقیقات میان رشته ای در علوم مهندسی و مدیریت، تهران
۷. جلالیان سیداسحاق (۱۳۹۸). بررسی عوامل موثر بر ارتقاء امنیت پایدار مناطق مرزی مطالعه موردی: شهرستان مرزی سردشت. پژوهشنامه مطالعات مرزی، ۲۶(۷)، ۶۱-۸۶.
۸. حافظ نیا محمدرضا (۱۳۸۵). مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی. انتشارات سمت. ص ۳۷-۴۸.
۹. حسنی سعید و کریمیان کریمی نورالله (۱۳۹۹). وظیفه حکومت اسلامی نسبت به تأمین امنیت در فضای سایبر با تأکید بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی. مطالعات انقلاب اسلامی، ۶۳(۱۷)، ۹۵-۱۱۶.
۱۰. حسینی، سید ابوذرا-ایروانی، جواد-مرتضوی کاخکی، مرتضی (۱۴۰۰). نگرشی قرآنی به مفهوم «امنیت اقتصادی» و ترسیم نظام آسیب‌شناسی و تأمین آن. آموزه‌های قرآنی، ۱۸(۳۳)، ۵۷-۸۷.
۱۱. خسروی رضا، لکزایی نجف (۱۳۹۵). امنیت اقتصادی از دیدگاه امام علی (ع) با تأکید بر عهدنامه مالک اشتر، پژوهش‌های نهج‌البلاغه، سال پانزدهم، ۵۰، ۱۰۷-۱۳۳.
۱۲. خلف زاده، رشید و افتخاری، اصغر (۱۴۰۰). مفهوم شناسی امنیت در بیانیه گام دوم انقلاب. پاسداری فرهنگی/انقلاب اسلامی، سال یازدهم، شماره ۲۳، ۱۱۹-۱۵۹.

۱۳. دبیریان، فردین و افتخاری، اصغر (۱۴۰۳). تعیین نظام اولویت بندی ابعاد امنیت ملی در جمهوری اسلامی ایران. *امنیت ملی*، ۱۴ (۵۲)، ۹-۴۶.
۱۴. رنجبر حیدری، وحید و جمشیدی، ابراهیم (۱۳۹۵). بررسی مفهوم امنیت زیست محیطی با نگاهی به چالش‌های امنیت زیست محیطی ایران. *راهبرد اجتماعی فرهنگی*، سال پنجم، شماره ۲۱، ۱۹۹-۲۳۱.
۱۵. رهبر، عباسعلی و سوری، فرزاد (۱۳۹۵). دولت و مدل امنیت سیاسی مطلوب در جامعه دینی. *دولت پژوهی*، ۲ (۵)، ۱۰۱-۱۳۳.
۱۶. زرکانی، سیدهادی (۱۴۰۲). تبیین نظری پارادایم امنیت پایدار در مرز و مناطق مرزی. *علوم و فنون مرزی*، ۴۶ (۱۲)، ۹۵-۱۱۹.
۱۷. شایگان، فریبا (۱۳۹۱). امنیت پایدار از دیدگاه مقام معظم رهبری. *فصلنامه آفاق امنیت*، ۵ (۱۴).
۱۸. شکوه، حسن و متقی، ابراهیم (۱۴۰۰). اقتصاد سیاسی و امنیت اقتصادی از منظر اسلام. *فصلنامه علمی اقتصاد ایران و امنیت اقتصادی*، ۱ (۳)، ۱۴۳-۱۷۰.
۱۹. عبدالله‌خانی (۱۴۰۲). تأمین امنیت قضایی؛ راهبردها و تهدیدها. *فصلنامه مطالعات راهبردی*، ۲۶ (۴)، ۵۱-۶۵.
۲۰. فاتحی، ابوالقاسم (۱۳۹۱). راهبردهای اجتماعی و فرهنگی امنیت پایدار با تاکید بر گفتمان انقلاب اسلامی، *فصل نامه آفاق امنیت*، ۵ (۱۵)، ۵-۳۷.
۲۱. قاضی‌زاده، علیرضا (۱۳۹۹). *مبانی امنیت ملی*، انتشارات موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر، تهران.
۲۲. مظاهری، مسعود- صلاحی، سهراب و مرادی مریم (۱۳۹۸). حاکمیت و امنیت ملی در پرتو آزادی اطلاعات. *سیاست دفاعی*، ۲۸ (۱۰۸)، ۷۵-۱۱۶.
۲۳. ملکشاهی، مجتبی - کشیشیان سیرکی، گارینه و حسن‌نیر عبدالرحمن، (۱۴۰۰). وضعیت حکمرانی خوب و امنیت ملی در جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۷-۱۳۹۰). *ماهنامه جامعه شناسی سیاسی ایران*، ۴ (۴)، ۳۷۰-۳۸۸.
۲۴. موسوی، سید فضل اله و امیر، لهراسی (۱۳۹۹). بررسی راهبردهای امنیت اقتصادی با رویکرد اقتصاد مقاومتی و اهداف سند چشم‌انداز ۱۴۰۴. *سیاست‌های راهبردی کلان*، ۸ (۳)، ۴۸۲-۵۰۸.
۲۵. میراسکندری، علی‌بخشی (۱۳۹۹). نقش فرهنگی مردم در امنیت پایدار شهرستان مریوان. *مطالعات کاربردی در علوم اجتماعی و جامعه شناسی*، ۱۳ (۳)، ۱-۱۰.

۲۶. نوروززاده، احد (۱۴۰۱). طراحی الگوی مدیریت امنیت پایدار مرزی در استان اردبیل. علوم و فنون مرزی، ۴۱(۲)، ۱۵۸-۱۹۰.

27. Baldwin, D. A. (2018). The concept of security, *National and International Security* (pp. 41-62). Routledge.
28. Chang Y, (1996), Applications of the extent analysis method on fuzzy AHP, *European Journal of Operational Research*, Volume 95, Issue 3, 1996, Pages 649-655, [https://doi.org/10.1016/0377-2217\(95\)00300-2](https://doi.org/10.1016/0377-2217(95)00300-2).
29. Ciuriak, D., & Goff, P. (2021). Economic Security and the Changing Global Economy. No 8 in the series Reimagining a Canadian National Security Strategy, edited by Wesley Wark and Aaron Shull. Waterloo ON: Centre for International Governance Innovation, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3998169>
30. D'Errico M, (2024), Sustainable economic growth and energy security nexus: A stochastic frontier analysis across OECD countries, *Energy Economics*, Volume 132, April 2024, 107447, <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2024.107447>.
31. Dunne, P., R. Smith and D. Willenbockel (2005), "Models of Military Expenditure and Growth: A Critical Review", *Defense and Peace Economics*, 16(6), pp. 449-461.
32. Friedberg, A. L. (2019). The changing relationship between economics and national security. *Power, Economics, And Security* (pp. 134-146). Routledge.
33. Kaunert, C. (2018). European internal security: towards supranational governance in the area of freedom, security and justice. Manchester University Press.
34. Krupocin, D., & Krupocin, J. (2020). The impact of climate change on cultural security. *Journal of Strategic Security*, 13(4), 1-28.
35. Kurman, T.V., Leiba, L., & Tuieva, O. (2022). The Legal Foundations of Organic Agriculture as a Means of Security of Public Health. Access to Justice in Eastern Europe, 2(14), 167-175. DOI: <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-5.2-n000220>.
36. ManHo, Ka and Ivo Dinov (2013), "An Empirical Study on Economic

Prosperity and Peace”, *UCLA Undergraduate Science Journal*, Vol. 26, pp 30-41.

37. Marriott, R., Strobel, N. A., Kendall, S., Bowen, A., Eades, A. M., Landes, J. K., ... & Reibel, T. (2019). Cultural security in the perinatal period for Indigenous women in urban areas: a scoping review. *Women and Birth*, 32(5), 412-426.
38. Razali, N. A. M., Malizan, N. A., Hasbullah, N. A., Wook, M., Zainuddin, N. M., Ishak, K. K., ... & Sukardi, S. (2023). Political security threat prediction framework using hybrid lexicon-based approach and machine learning technique. *IEEE Access*, 11, 17151-17164.
39. Sachs, J., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G., & Woelm, F. (2022). Sustainable development report 2022. Cambridge University Press.
40. Trochowska-Sviderok, K. (2021). Sustainable Security: Revolution or Utopia? *EUROPEAN RESEARCH STUDIES JOURNAL*. Volume 14, Issue 2 - Part 1, 369-395, DOI: 10.35808/ersj/2132
41. Wu C, Redefining concepts of nation and national security and establishing their models for the new era, *Journal of Safety and Sustainability*, <https://doi.org/10.1016/j.jsasus.2024.12.002>

